
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

בין חרדיות לישראל - 62351

תאריך עדכון אחרון 07-01-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: משפטים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

הטפסים: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): עוזי יהושע פפר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Yehoshua.pfeffer@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום מראש

מורים הקורס:

תאור כללי של הקורס:

קורס זה עוסק בחברה החרדית, וביחס המורכב שלה עם החברה הישראלית הכלכלית. יחס זה מעלה אתגרים רבים במגוון דורות, שרובם זכו לביטוי מפורט בזירה המשפטית, אם בחקוק ואם בפסק דין. נושאים אלו כוללים: החינוך החרדי; השירות הציבורי; השתתפות בשוק התעסוקה; ההפרדה בין המינים; אופי הפרהסיה הציבורית; אפליה; ועוד.

טרם יעסק בסוגיות הספרטניות, הקורס יעניק סקירה של המאפיינים של החברה החרדית על גווניה, היסודות האידיאולוגיות והסוציאולוגיות שלה, ומגמות עכשוויות. הקדמה זו מאפשרת דיון בסוגיות ובאתגרים הרלוונטיים הן מבחינה ראייה של החברה הכלכלית, והן מבחינת החברה החרדית עצמה.

מטרות הקורס:

- להקנות לתלמידים ידע והבנה באופי החברה החרדית וביחסה מול החברה הכלכלית
- להניב לתלמידים הכרה לעומק فيما אמר דרכך עין במקורות אקדמיים, היסטוריים, משפטיים ותקשוריים קשורים לאינטראקציה של החברה החרדית עם החברה הכלכלית, כולל סוגיות רגשות ונפיקות, ולהבין את הצדדים השונים שליהן.
- לעודד את התלמידים לראות את השאלות העולות מתחומי זווית ראייה שונות, ולדון בהן מתוך מודעות למורכבות הנושאים.
- להטמע בקרב התלמידים את החשיבות הרבה שיש לסוגיות השונות, החברתיות וההגותיות, של יחס הציבור החרדי עם הציבור הכללי, ואת החשיבות של טיפול ראוי בהן.

מטרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- להכיר את יסודותיה של החברה החרדית להכיר החברה הישראלית הכלכלית, ולהבין את המשמעות להציג על נקודות החיכון בין החברה החרדית לחברה הישראלית הכלכלית, ולהבין את המשמעות שליהן.
- לדון בנקודות אלו מתוך זווית ראייה שונות.
- להכיר בחשיבות ובמורכבות של הסוגיות השונות ודריכי פתרון.

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תוכנית הלימודים בקורס:

1. מי הם חרדי? זהות חרדיות בחברה רב-תרבותית
2. הקיילה ומנהיגותה: עיקרונות ידעת תורה"
3. שמרנות ומעמד האישה: האמונה "כל כבודה בת מלך פנימה"?

4. "חרדים לציונות" – היחס לממלכת ישראל

5. היחס למדינה: שאלת האזרחות

6. "צבא העם" או "צבא השמד"? – גיס חדים לצבא

7. כלכלה חרדיות: תעסוקה ועוד

8. חינוך: מלחמות האוטונומיה

9. השכלה גבוהה: אתגרים ומגמות

10. הספרה הציבורית: הפרדה, הדת, ועוד

11. מלחמת "חרבות ברזל" ומבט לעתיד

חומר חובה לקריאה:

[הרשימה כוללת קריית חובה ורשות]

1. מפגש 1

• בג"ץ 5851/13 קושלבסקי נ' המועצה להשכלה גבוהה (1.10.2013)

• אביעד הכהן "מיهو אשכנזי? מיהוא ספרדי? מיהוא חרדי? הלכה, משפט ובית המשפט **במשקפי** זהות וכוננאה" משפט, חברה ותרבות 127 (2014), עמ' 142-148

• יהודה הערש侃איטש "למה לומדים? תלוי את מי שואלים" צרך עיון (א' אב תשע"ג)

• אהרן רוז "חרדים: כתוב הגנה" תכלת 34 (סתיו תשס"ג)

2. מפגש 2

• גרשון גונטובניק "קבוצות מיעוט המבקשות מהמדינה לסגור את עצמן: חוממות משפטיות, גדרות חברתיות והפליה בדיור" משפט חברה ותרבות: קהילות מגדרות (תש"ע) 425

• גילה שטופלר "הORITY הערבי, המיעוט החידי והתיאוריה הרבת רוחות במדינה יהודית וdemokratit" משפט, חברה ותרבות: תפירים בחיקם הלאומי: משפט, מיעוט וסכסוך (ראיף זריך ואילן סבן עורכים, 2016)

• אהרן רוז "האם אנו חוזים באביב של פראג" ארץ אחרת 41 (אוגוסט-אוקטובר 2007), 38

• יוסי נחושתן "עקרון הוסובלנות" עיוני משפט לד 5 (2011)

• גרשון גונטובניק "סובלנות במדינה יהודית וdemokratit בראוי פסיקתה של השופטת איליה פרוקצ'יה" משפט ועסקים יチ 83 (2014)

3. מפגש 3

• מנחם פרידמן, החברה החרדית: מקורות, מגמות, תהליכי (ירושלים, 1991) עמ' 80-88

• שלמה טיטלבוים "על התורה. ועל העבודה?" צרך עיון (א' אב תשע"ג)

4. מפגש 4

• לוי יצחק הירושלמי "חרדים מהציונות והחרדים לציונות" מאזנים, כרך ע"א, חוברת 6, 40-32

• עמוס ישראל פליישואור "ביקורת חרדיות על ריבונות, אינדיבידואליזם ומושג זכויות האדם: הגות לאומיות ובינלאומיות דתית של הרב ד"ר יצחק ברוייר" המשפט טו (2010) 607

• רחל איבנביום "חרדים מהשוואה – זיכרון השואה מפרשנטיביה חרדית" צרך עיון (כ"ז ניסן תשע"ג)

5. מפגש 5

• אביעזר רביצקי, "האם תיכון מדינת הלכה? הפרדוקס של התאודרטיה היהודית" בתוך: דת ומדינה בהגות היהודית במאיה העשרים (אביעזר רביצקי עורך, 2005) 42-9

• בנימין ברاؤן לקראת דמוקרטייה במניגות החרדית? – דוקטרינת דעת תורה במפנה המאות העשרים והעשרים ואחת (מחקר מדיניות 89, המכון הישראלי לדמוקרטייה, אפריל 2011)

• ישראל שפיגל "אין מבט התורה צ'ט' שמאל' ו'ימין'" מוסף שבת קדוש (עתדי נאמן), פרשת חוקת תשנ"ט, עמ' 2-3

• ישראל שפיגל "צוואתו של רבינו הגדול זצוק"ל" מוסף זיכרון, יתד נאמן, כסלון תשס"ב, עמ' 3-12

6. מפגש 6

• בג"ץ 5016/96 חורב נ' שר התחבורה, פ"ד נא(4) 1 (1997)

- שלמה גוזמן כרמל, "שתחזק הארץ ב"ה: הפגנות ברוחב החרדי כביטוי תרבותי" תרבות דמוקרטית 15 (31) 2013
- 7. מפגש 7
 - בג"ץ 10296/02 ארגון המורים בבט-הספר העל-סודים, בסמינרים ובמלגות נ' שרת החינוך, התרבות והספורט, פ"ד נת (3) 224 (2004)
 - טל פרוסט "ליבת שם מה?" מחקר משפט ל (התשע"ו-2016)
 - תמר הראל בן שחר "אוטונומיה חינוכית, תוכנית-הLIBה ומימון ציבור של החינוך - על חוק מוסדות חינוך תרבותיים" (חוד"ם, התשס"ח-2008) משפט וממשל יב (תש"ע) 7
- 8. מפגש 8
 - אירים בראשון "אנא אפלח: נטילת על הפנסיה על ידי הנשים החרדיות, הצדוקותיה והשלכותיה" תרבות דמוקרטית 45 (2012)
 - אלון הראל, אהרון שניר "ההפרדה בין המינים בתחרורה הציבורית" עלי משפט ג (חברת 1) (תשס"ג-תשס"ד) 71
 - אסתר טולדנו, נעם זוסמן, רוני פריש, דניאל גוטليب "השפעת גובה קבצאות הילדים על פריון היולדות" הרביעון לכלכלה 57 159 (יוני-ספטמבר 2010)
- 9. מפגש 9
 - דפנה ברק-ארז "ג'ויס בחורי היישוב: אפשרה למחוקת" צומת הכרעות ופרשיות מפתח בישראל (דברה הכהן ומשה ליסק עורכים, 2010) עמ' 39-13
 - בג"ץ 02/247 התנועה לאיות השולטן נגד הכנסת (2005.12.1), פסק דין הנשיא ברק, המשנה לנשיא חשיין, והשופטים לוי וגרוניס
- 10. מפגש 10
 - שלמה טיטלבוים "על התורה ועל העבודה ועל העולם" צרייך עיון (א' אב תשע"ז)
 - יהושע פפר "לקראת מעמד בגין חרדי" צרייך עיון (29.5.2017)
- 11. מפגש 11
 - בג"ץ 1067/08 עמותת "נער כהלה" נ' משרד החינוך (6.8.2009)
 - אביעד הכהן "ນишט פון אונזערע" ("לא משלנו"): אפליה עדתית בחברה החרדית ויצוגן של קבוצות אוכלוסייה מוחלשת מקרבה" מעשי משפט ג (2010) 123
 - יש' כהן "אפליה بالإضافة: בנות ספדיות לא התקבלו לסמינרים" כיכר השבת (29.5.14)
 - יעקב בן-שם "פרשת עמנואל הדילמה של ש"ס" תרבות דמוקרטית 15 13 (2013)
- 12. מפגש 12
 - שרה זלצברג "מאפיינים של קשרים מיניים פוגעניים בקרב בניים חרדים ניתוחם ומשמעותם" קריינטולוגיה הישראלית (אפריל 2015) 73
 - אביעד הכהן, "מירם יד בתרות משה: על פניית החדים לערכאות משפט אזרחיות-חילונית", תרבות דמוקרטית 15 87 (2013)
- 13. מפגש 13
 - אלכסנדר יעקובסון, "מתפוררת, שמייתפוררת: החברה הישראלית מול הנבאות על התפרקותה", כיוונים חדשים 18 (2008)
 - אברהם תומר "לא שבטים ולא עיר" השילוח 3 (תשע"ג) 85-65

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציגן הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %

מידע נוספת / הערות: